

I. [1] Com Calírrroe, la més bella de les dones, es va casar amb Quèreas, el més bell dels homes —una boda que havia forjat Afrodita—, i com, quan per gelosia d'amor Quèreas li va ventar un cop, va semblar que ella havia quedat morta i, enterrada que va ser luxosament, després la van fer retornar dins el sepulcre uns lladres de tombes i, de nit, se la van emportar de Sicília i, fent-se a la mar fins a Jònia, la van vendre a Dionisi; l'amor de Dionisi i la fidelitat de Calírrroe envers Quèreas, i la seva boda per necessitat, a causa del seu embaràs; la confessió de Teró i la travessia de Quèreas en cerca de l'esposa, i també com va ser capturat i portat a vendre a Cària juntament amb el seu amic Policarm; [2] i com Mitridates va reconèixer Quèreas en el moment en què anava a morir i va posar afany a restituir l'un a l'altre els enamorats; però com, en descobrir-ho Dionisi per una carta, el va denunciar a Fàrnaces, i aquest darrer al rei; i com el rei els va citar tots dos a judici: aquests fets han estat narrats en el relat anterior; el que es va esdevenir a continuació em dispo a contar-ho ara.

[3] El trajecte fins a Síria i Cilícia, Calírrroe va suportar-lo prou bé, per la raó que sentia parlar grec i veia el mar que portava fins a Siracusa. Però quan va arribar al riu Eufrates, enllà del qual s'estén el vast continent i que és el punt de partida del gran país del rei,⁹⁷ llavors sí que la va envair l'enyorança de la pàtria i dels parents, i la desesperació de no poder tornar més. [4] Així, es va posar sobre la riba, va ordenar que tots es retiressin, llevat de Plàngon, l'única que li era fidel, i va començar a parlar d'aquesta

manera: «Fortuna envejosa, que persisteixes en la teva guerra contra una sola dona, tu em vas confinar viva dins un sepulcre, i me'n vas treure no pas per compassió, sinó per lliurar-me a uns bandits. [5] El meu exili ha sigut cosa, a parts iguals, del mar i de Teró: jo, la filla d'Hermòcrates, he estat venuda; i, el que és pitjor que no rebre amor, algú es va enamorar de mi per tal que, tot i que Quèreas encara era viu, em casés amb un altre. Però ara tu m'enveges fins i tot això, perquè ja no és a Jònia on em mantens exiliada. Em vas donar un país estranger, sí, però era grec, i hi tenia un gran consol, que era viure ran de mar; però ara m'expulses del meu ambient habitual i em veig separada de la meva pàtria per tot un món. [6] M'has arrabassat Milet, aquesta vegada, com abans vas fer-ho amb Siracusa; em porten enllà de l'Eufrates, i a mi, que sóc illenca, em tanquen en uns enfonys bàrbars on ni tan sols hi ha mar. ¿Quina nau vinguda de Sicília hauré de continuar esperant? [7] M'allunyen també del teu sepulcre, Quèreas. ¿Qui vindrà a portar-te libacions, bon esperit? Bactra i Susa em seran, des d'ara, llar i sepulcre. Una sola vegada, Eufrates, haig de travessar-te: el que temo no és tant la magnitud del trajecte com que allà també sembli bella a algú.» Mentre deia aquestes paraules, va besar la terra, i després va pujar al bot i va passar a l'altra riba. [8] I bé, Dionisi portava també un nombrós seguici: volia demostrar a la seva esposa que el seu tren de vida era d'allò més opulent; però encara els procurava un viatge més regi la simpatia de la gent del país. Els d'una localitat els escortaven fins a l'altra, i cada sàtrapa els confiava al següent, perquè a tothom captivava la seva bellesa. I encara una altra esperança estimulava els bàrbars: que aquella dona de seguida tindria un gran poder, i per això cadascú cuitava a oferir-li hospitalitat o a guanyar-se'n com fos l'agraïment.

II. [1] Ells, doncs, estaven en aquesta situació. Mentrestant, Mitridates feia via per la ruta més fatigosa a través d'Armènia, sobretot perquè el rei no li retragués que anava rere la dona sense deixar-la de petja, però també, al mateix temps, perquè cuitava a arribar-hi abans i preparar el judici. [2] En arribar a Babiló, doncs (que és on s'estava el rei), aquell dia va reposar a la seva residència, ja que tots els sàtrapes tenen assignats allotjaments; però l'endemà va anar fins a les portes del rei, va saludar els homotims perses;⁹⁸ després va presentar regals de respecte a Artàxates, l'eunuc, el més poderós i més influent prop del rei, i tot seguit li va dir: «Anuncia'm al rei dient-li: "Mitridates, el teu esclau, compareix amb la intenció de desmentir la calúmnia d'un grec i per prosternar-se't."» [3] Al cap de no gaire l'eunuc va sortir i va respondre: «És desig del rei que Mitridates no sigui culpable de res; però jutjarà quan també Dionisi hagi comparegut.» Mitridates es va prosternar i se'n va anar, i quan va quedar sol va cridar Quèreas i li va dir: «Estic desficiós, i se m'inculpa per haver-te volgut retornar Cal·lírooe. La carta que vas escriure a la teva esposa, Dionisi afirma que la vaig escriure jo, i es pensa que hi té una prova d'adulteri; està convençut que tu ets mort, i que ho estigui fins al judici per tal que se't vegi sobtadament. [4] El que et demano a canvi dels meus favors és això: mantén-te ocult, fes el cor fort i ni vegis Cal·lírooe ni preguntis res sobre ella.» Quèreas, tot i que ben a desgrat, va obeir, «intentava que no se li notés, però les llàgrimes se li escolaven galtes avall».⁹⁹ «Senyor, faré el que em manes», va dir tanmateix, i se'n va anar a la cambra on s'estava amb el seu amic Policarm i s'hi va deixar caure a terra, es va esquinçar la túnica i agafant amb les mans

«un grapat de cendra negrosa
se la tirà sobre el cap, i el rostre gentil s'enlletgia».¹⁰⁰